

כתב כפידוש רש"י, דה"ט משום לעז, שלא יאמרו אגלאי מילתא למפרע שאמת היה הקול הראשון, ומ"מ אם כנס לא יוציא, דברננה לא מפיקין אשה מתחת בעלה, שנא דרכיה דרכי נועם וכו'. ואח"כ סיים, ומיהו לאו דוקא ברננה, אלא אפילו בא על השפחה אי על הנכרית בודאי, אם כנס לא יוציא. והכי קתני בהדיא בתוספתא. וה"ט שכיין שנתגירה וקיבלה עליה מצות, חזקה היא דאגב אונסה גמרה וקיבלה. דגמרא גמיר לה, דאחרי איש שנתגיר לשום אשה, ואחרי אשה שנתגירה לשום איש, גרים גמורים הם. הילכך מותרת היא לו. וכ"כ הרמב"ן. ע"כ. ודע שאין להוכיח ממ"ש הראשונים הנ"ל דחיישינן שמא יאמרו שנתגירה לשם אישות, ולא לשם שמים, שגירות לשם אישות לא נהני אף מן התורה, ויפקפקו בעיקר הגירות, זה אינו, שלעולם אין קפידא ביה אלא מדרבנן, ומ"מ יש לחוש פן יטעו הרואים ויאמרו שאינה גיורת כלל אף בדיעבד, וכדעת ר' נחמיה דס"ל דגירור לשם אישות לא נהני אף בדיעבד. ומצאנו כיו"ב בגיטין (נט:): "כהן אחר כהן לא יקרא משום פגמו של ראשון", ופריך, למאן אי ליושבים הא קא חזו ליה, ופירש רש"י, שהרי רואים לכהן ראשון דסליק למנין שבעה. והפרי חדש (ס' קלה ס"ו) חשב להוכיח מכאן, שאם היה כהן בבית הכנסת, וקראו לישראל במקום כהן, אינו עולה למנין שבעה. והנודע ביהודה מה"ש (תאור"ח ס' יד) דההא הראיה הנ"ל, שפירוש הגמ' הוא שמא יטעו ויסברו שממה שקוראים לכהן אחר, מכלל שהראשון אינו עולה למנין שבעה, והשני הוא ראשון ממש, אבל לא שהדין כן באמת, רק שהרואים יטעו בכך. ע"ש. וכ"כ מרן החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (ס' ט). והחקרי לב (בשורוי א"ח ס' ה). וכן הסכימו להלכה רוב האחרונים שעולה למנין שבעה. וכמ"ש בשו"ת לב חיים ח"ב (דף קט"ב רע"א). וע"ע בשו"ת מעשה אברהם (תאור"ח ס' ל) ובשו"ת ערוגת הבושם (ס' כא) ובשו"ת נטע שורק (ס' ז) ובשו"ת פני מבין (ס' לד). ואכמ"ל. ודון מינה ואורי באתרין. תדע, דהא בשפחה ונשתחררה בע"כ הלעז הוא באופן שהשפחה שלו, או שיאמרו שנתן דמים לאדונה כדי לשחררה ואח"כ ישאנה, וכמ"ש הרש"ש בחידושו שם, והרי לדעת הרמב"ם איסור שפחה אינו אלא מדרבנן, וכמ"ש הפרי חדש (פרק יב מהל' איסורי ביאה הל' יג). יכ"כ בשו"ת מהרשד"ם (תור"ד ס' קצו). ואע"פ כן גזרו שלא יכנס, אלא ודאי דאף בדרבנן גזרינן. וכן מוכח בט"ו א"ח (ס' קסא סק"ז) שאף בדרבנן חיישינן ללעז. וע"ע בכסף משנה (הל' תרומות פ"א ה"א). וע' רב"מ (פח). א"ד לא נסבה כיל, כדי שלא יאמרו בשביל זו חזר זה. וע' בשו"ת הגאון רעק"א (ס' קכא) בד"ה והנראה, והלאה. ע"ש. ועכ"פ מדחזינו דלכתחלה דוקא אין לקבל גרים לשום אישות, אבל בדיעבד קי"ל שכולם גרים הם, משמע שהאיסור לקבל גרים לשום אישות, הוא רק מדרבנן, דבדאורייתא בדר"כ כלל לא מפלגין בין לכתחלה לדיעבד. והתוס' גטין (ג סע"ב). והר"ן גטין (כא:). והריטב"א סוכה ויא"ז יבד"ה ואי רבנן. וע' בתוס' מנחות (לח סע"א) ובתוס' פסחים (יא). בד"ה קוצרין. וע' בספר יעיר און (מע' א אות נה, ומע' ש אות י) ובסדרי חמד (מע' ד כלל טז). ע"ש. וכן מצאתי להגר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (ס' רל) שכתב בפשיטות דהא דאין מקבלין גרים לשום אישות אינו אלא מדרבנן. ע"ש.

ב) איברא דחזי הוית בהגהות מרדכי יבמות (פרק החולץ ס' קי) שכ', אני הכותב נ"ל שהבא להתגיר וירדע לנו שבשביל תיעלת דבר הוא עושה, אין לקבלו. וראיה לזה מיבמות (וכד:), ת"ר אין מקבלין גרים ליבית הנשיא, כ"נא בו לא קבלו גרים בימי דוד ושלמה, והקשו התוס', כ"כ פירעה ואיית הגת, ותיירצו דמידי הוא טעמא אלא משום שלחן מלכים, הני לא צריכי. (וכן הוא כגמרא יבמות עו סע"א). וההוא דאמאי לקביה דהלל ואכרי גיירני על מנת שאהיה כהן גדול, וגייריה, בטוח היה הלל שסופו לעשות לשם שמים. וכן י"ל בההיא דמנחות (מד). באותה אשה שבאה לפני רבי, ואמרה גיירני ע"מ שאנשא לאותו תלמיד. אלמא להדיא מן התורה שצריך להיות בטוח שסופו לעשות לשם שמים. ואע"ג דפסקינן הלכה כולם גרים גמורים הם, י"ל דמיירי כשאנו רואים אח"כ שמישרים דרכיהם, אע"פ שנתחילה עשו לשם אישות וכו'. ויותר נראה לי לומר כן, מלומר שהאמורא יפסוק דלא כהברייתא דר' נחמיה. וכ' בהגהה שם, פירוש, דבברייתא שם א"ר נחמיה שאין מקבלין גרים כאלה, ור' יצחק בשם רב פסק שכולם גרים גמורים הם, ומש"ה מחלק דבדיעבד שכבר נהגו בדרך ישרה גרים גמורים הם, הלא"ה איכא למיחש שלא נתגירו אלא לתועלת. ע"כ. ומה שהעיר שאין רב פסק דלא

ליום ראשון, ואין מלים איתו בערב שבת. וכמ"ש בשו"ת בית דוד (תאור"ח ס' קכו). וברן החיד"א בברכי יוסף (ס' שלא סק"ז) ובמחזיק ברכה (שם סק"ה). ואפשר שנהגו כן משום שאם נולד בשבת אחר שקיעה מיד, אם נסמך על ס"ס הנ"ל ימול אותו בשבת, ויש אומרים שאין מילה דוחה שבת במקום ס"ס, דדרשינן ערלתו ודאי ולא ספק, וכמ"ש סברא זו בשו"ת בית יצחק ח"ב מיו"ד (ס' צה אות ג), ואיך שיהיה המנהג ברור כאמור. ומכל מקום אם יו"ט שני ש"ג הוא ספק שמיני ספק תשיעי, כשהתינוק נולד מיד אחר שקיעה, אין לנו לעשות מעשה למולו ביו"ט שני ש"ג מטעם ס"ס, שהרי יש ס"ס לזיכך שדינו למולו קודם לכן, ונחשב כעבר זמנו. ולכן שב ואל תעשה עדיף, ובוה יש לנהוג כהרשב"ץ וברן לדחות המילה לאחר יו"ט שני ש"ג (ומ"מ בספק אחר יש למולו ביו"ט שני של גליות, מוכח ספק ספיקא, כגון מי שנולד בשני עורות של ערלה, שיש מפרשים שלא מיעטו אלא כי שיש לו שני גידים ממש, וכמו שכתבנו בשו"ת לווית חן (ס' צט), מלין אותו כיו"ט שני ש"ג מטעם ס"ס, שמא הוא ראוי למילה אף בשבת, ושמא יו"ט שני חול הוא, וכן כל כיוצא בזה וכן בנוול מהול שצריך הטפת דם ברית משום ספק ערלה כבושה, נראה שמותר להטיף לו דם ברית ביו"ט שני של גליות, וכמו שהאריך בשו"ת כתב סופר (תור"ד ס"ס קטו) בטוב טעם ודעת. ומ"ש ע"ז המנחת אלעזר ח"ד (ס"ס נו), אין דבריו מוכרחים. ודו"ק. והנלע"ד כתבתי. ואתה צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק ותעלה מעלה במעלות התורה והיראה לגאון ולתפארת.

בברכת התורה

עובדיה יוסף ס"ט

סימן כד

נשאלתי אודות יהודי שנשא אשה נכריה בנישואין אזרחיים אצל הערכאות, וילדה לו בנים, וכעת באה האשה הנכרית להתגיר ולהנשא אליו בחופה וקידושין, ולגדל בניה בדת ישראל, האם רשאים לקבלה ולגיירה כדת?

א) במשנה יבמות (כד:): איתא: "הנטען על השפחה ונשתחררה, או על הנכרית ונתגירה, דרי זה לא יכנס, ואם כנס אין מוציאם מידו". ובגמרא, הא גיורת מיהא הויא, (ואע"פ שלא נתגירה לשום יהדות אלא בשביל שישאנה זה. רש"י) ומינה, אחד איש שנתגיר לשום אשה, ואחד אשה שנתגירה לשום איש, וכן נז' שנתגיר לשום שלחן מלכים, או לשום עבדי שלמה, אינם גרים, דבר ר' נחמיה. שהיה ר' נחמיה אומר אחד גרי אריות (כגון הכותים שנאמר בהם ומלכים ב יז) וישלח ה' בהם את האריות, ונתגירו. רש"י) ואחד גרי מרדכי ואסתר אינם גרים עד שיתגירו כבזמן הזה. ומשני, הא איתמר עלה א"ר יצחק בר שמואל אמר רב, הלכה כדברי האומר כולם גרים הם. אי הכי לכתחלה נמי, משום דרב אסי, דאמר, הסר מנך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך. ופירש רש"י, משום דאתו לאהווקי לקלא קמא. (וכ"כ הראב"ן פ"ב דיבמות ס' לה. והאור זרוע ח"א ס' תריד אות א'). והרמב"ן בחידושו שם, הביא פירוש רש"י, וכתב, וידיעה לי דא"כ נשמע דהיכא דאיכא עדים מפיקין לה, והא סיפא דמתנא' דקניי הנטען על אשת איש והוציאוה מתחת ידו אע"פ שכנס יוציא, אוקמה רב בעדים, וא"כ רישא בלא עדים וסיפא בעדים, לפלוג ולהיגי בדידה, ועוד שמצאתי בתוספתא (יבמות פ"ד ה"ה), הנטען מאשת איש וכו', עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל, וחזר העכו"ם ונתגיר, העבד ונשתחרר, הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוציא, ומדקתני גבי אשת איש "נטען", וגבי שפחה ונכרית "הבא", שמע מינה דוקא קתני, דהיינו שבא עליה בעדים, ואע"פ"כ לא יוציא. לפיכך נ"ל לפרש מתנא' דמיירי אפי' באיכא עדים, ומשום לזות שפתים אסור לכנס, שלא יאמרו לשום זנות נתגירה זו, ולשום זנות נשאה זה. ע"כ. וכ"כ הרשב"א בחידושו ליבמות שם. וכ"כ בתשובה ח"א (ס' אלף ור"ה), דה"ט דלכתחלה לא יכנס, משום דאיכא דוות שפתים ומכוער הדבר, שיאמרו שלא נתגירה זו לשום שמים אלא כדי שהנשא לזה, ועצת חטאין יש ביניהם. ע"ש. וכ"כ בחידושי הריטב"א יבמות שם. וכ"כ המאירי יבמות שם. (וכ"כ בבאורי הגר"א ס' קעז ס"ק יז, ובחי' הרש"ש יבמות שם). והנימוקי יוסף יבמות שם,

שאין הלכה כמותו. (וכמ"ש החיד"א ביציר און (מע' ג, י), שבדאי שאברהם ידע עיקרי ההלכות על אמיתותן). והגאון באר שבע בחי' לפרק חלק (צט: כ' הטעם ע"פ המדרש פר' וישלח שתמנע היתה מפיסולי קהל. ולכן לא קיבלוהו. ע"ש. ומ"מ לא היה להם לרחקה, משום שקודם מתן תורה היה, וגם לא שייך בעכו"ם דין ממזרות. וע' בתוס' תענית (ד.) בד"ה יכול. ודו"ק.

ג) ותבט עיני להרב בני חיי בליקושים (דף קפו סוף ע"ג) שהקשה על מ"ש התוס' (יבמות כד:), דהיא דשבת (לא.) גירני ע"מ שאהיה כהן גדול, וגירני, בטוח היה הלל שסופו לעשות לשם שמים, שאם כן כשהקשו בגמ' על המשנה דהנמנע על הנכרית ונתגיירה, הא גיורת מיהא הוה, והתניא ר' נחמיה אומר אחד אשה שנתגיירה לשום איש וכו' אינם גרים, לימא דמתנ' מיירי שבית הדין שיגירה היו בטוחים שסופה לעשות לשם שמים, דבכה"ג מקבלים, ואעפ"כ לא ישאנה, שלא להתחזק הקול. ומתנ' לא נחית לומר אם מקבלים או לא וכו'. וצ"ע. ע"כ. ונראה ליישב, דלר' נחמיה דס"ל דאף בדיעבד אינו גר, אין לקבלו אפי' כשיודעים שסופו לעשות לשם שמים, שאפשר שזה מעכב מן התורה ממש, כפשט דברי המרדכי בהגהות (יבמות ס' קז) הנ"ל. והר"ל פגם בגוף הגיור, ובאשר הוא שם כוונת גיורו שלא לשם שמים. ודוק לדין דק"ל כולם גרים גמורים הם בדיעבד, ורק לכתחלה אין לקבל גר הבא להתגייר לשום אישות וכבוד, אם אנו בטוחים שסופו לעשות לשם שמים מקבלים אותו אף לכתחלה, כעובדא דהלל. ושו"ר למרן החיד"א בס' כסא רחמים (על אבות דר' נתן פרק טו) שהביא קושיית הרב בני חיי הנ"ל, וכתב, ולק"מ, דהא אוקימנא שפיר למתנ' כהלכתא, שכולם גרים הם. וכמו שפסקו כן הפוסקים, דבהכי ניחא וררוחא שמעתתא טפי מלאוקים מתנ' דהב"ע באדם גדול כהלל כי שיח וכו' שייג לו שסופה לעשות לשם שמים, שזה דוחק מאד, דמתנ' מילתא פסיקתא קתני, ואיירי בכל ענין. ע"כ. ומשמע מדבריו דבעינן שיהיה גדול הדור כהלל. ורק אז אפשר לו לסמוך על מה שנראה לו שסופו לעשות לשם שמים. אולם הנה מרן הבית יוסף (סוף סי' רסח) הביא דברי התוס' (יבמות כד:) הנ"ל, וכ' ע"ז בזה"ל: "וכאן יש ללמוד שהכל לפי ראות עיני בית הדין". ע"כ. וכ"כ בהגהת דרישה שם, והש"ך (ס"ק כג.) ע"ש. וכ"כ הגאון מהר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' רל). וכ"כ בשו"ת ערוגת הבושם (חיו"ד סי' רכד). ובשו"ת מלמד להועיל (חיו"ד סי' פג ופח). ע"ש. ואמנם ראיתי בשו"ת תשורת שי ח"א (סי' תקכו) בד"ה עוד ג"ל, שכתב, שהלל שעשה מעשה לקבלו, צפה ברוח הקודש שסופו לעשות לשם שמים, שאל"כ איך היה בטוח שסופו לעשות לש"ש, ואע"פ שהב"י כתב שהכל תלוי לפי ראות עיני בית הדין, כיון שלא אמר כן מסברת עצמו, אלא שנתחדש לו כן ממה שלמד מד' התוס', ומאחר שאין לנו ראיה מוכרחת מד' התוס', מפני ש"ל דשאני הלל שידע כן ברוח הקודש, אין לנו לעשות מעשה לכתחלה, וזולת ע"פ הוכחה ברורה, או שאין לנו שום סיבה לתלות שהוא מתגייר שלא לשם שמים. ע"כ. ואין דבריו מחוורים כלל, והעיקר כמו שהבין מרן בכוונת התוס', וכמו שפסקו האחרונים הנ"ל, שהכל תלוי באומדנא דמוכח של ביה"ד והיה ה' עם השופט, ושו"ר להגר"ש מטאלון בשו"ת עבודת השם (תאה"ע סי' ד, דף מז ע"ד), שהביא מ"ש החיד"א בכסא רחמים הנ"ל, וכתב, ולפע"ד דבריו תמוהים מאד, ואין ספק אצלי ראשתמיט מניה דמר מ"ש מרן הב"י ע"ד התוס', שמכאן יש ללמוד שהכל לפי ראות עיני בית הדין, וכ"כ הפרישה והש"ך. ומוכח דס"ל דלא דוקא גדול הדור כהלל, אלא הוא הדין בכל ב"ד שבכל דור ודור, וכדאמרינן בעלמא (ב"ב קלא.) אין לדיין אלא מה שענינו ראות. ומ"ש מרן הכסף משנה (פי"ג מהל' איסורי ביאה ה"ט) שגם הב"ד שבוין הזה אין להם לקבל גרים הבאים לשום אישות וכו', מיירי בסתמא, שאינם יודעים ובטוחים שסופם לעשות לש"ש, אבל כשיודעים ובטוחים שסופם לעשות לש"ש, יכולים לגיירם אפי' לכתחלה. וכמ"ש בב"י (סי' רסח) הנ"ל וכו'. ע"ש. גם ראיתי בשו"ת עצי הלבנון (סי' סג) שהביא ג"כ דברי התוס' יבמות (כד:) הנ"ל, וכתב, והנה על כרחך שאין כוונת התוס' שהלל ידע כן מראש ע"פ רוח הקודש, דהא אמרינן בב"מ (נט:) דלא בשמים היא, ולא מוירינן מידי להלכה ע"פ רוח הקודש, אלא ודאי שידעת הלל היתה ע"פ אומד דעתו התורנית בלבד, לפי התבוננותו בתכונת המתגייר שלפניו, שבהכירו אחר גיורו דינו הכהונה בישראל, ידע מעצמו עד כמה נשגבה ממנו התגלמות פנייתו

כהברייתא דר' נחמיה, לק"מ, שכבר כתב בחידושי הריטב"א (יבמות כד:) ח"ל: הלכה כדברי האומר כולם גרים הם, פירוש, דגמרא גמירי לן דרבנן פליגי בזה על ר' נחמיה, וסתם מתנ' כרבנן היא. ע"כ. וא"כ אין הכרח למ"ש דהא כולם גרים גמורים הם היינו כשאנו רואים אח"כ שמישרים דרכיהם. ושוב ראיתי להגר"ש מטאלון בשו"ת עבודת השם (תאה"ע סי' ד) סוף ד"ה אכן, שהביא מ"ש בהגהות מרדכי הנ"ל שאיך האמורא יחלוק על הברייתא דר' נחמיה, ומשמע דס"ל דהא דאמר רבי יצחק בשם רב הלכה כולם גרים הם, מסברא דנפשיה קאמר, ותמוה, דהא רב קאמר להדיא הלכה "כדברי האומר" כולם גרים הם, ומוכח שיש תנא שחולק על הברייתא דר' נחמיה, וס"ל דבדיעבד מיהא כולם גרים הם, שאל"כ היה לו לרב לומר "הלכה כולם גרים הם" וכו'. ע"כ. ונראה דלק"מ על המרדכי, כי נראה שהמרדכי היה גורס "ולאכלה כולם גרים הם", שכן הגירסא בתוס' הרא"ש ובפסקי רי"ד. וכן הוא בפירוש רבינו תננאל שנדפס באוצר הגאונים (יבמות עמוד שב). ומיהו לפי גירסתנו י"ל כמ"ש הריטב"א דקים ליה לרב דרבנן פליגי על ר' נחמיה, וממילא אין צורך לומר כמ"ש המרדכי דרב מיירי דוקא כשראינו אח"כ שמישרים דרכיהם. והנה מ"ש המרדכי "אלמא להדיא מן התורה שצריך להיות בטוח שסופו לעשות לשם שמים", אפשר דלא דוקא מן התורה, אלא כלומר מן הדין, ולעולם דהוי רק מדרבנן, שאילו הוי מן התורה ממש, היה נראה דלא מהני מה שאח"כ בסופו של דבר יעשה לשם שמים, שמכיון שבשעת הגיור לא היתה כוונתו אלא לשום אישות או לשאר תועלת לעצמו, הרי יש פגם של ממש בגיורו, אלא ודאי דלא הוי אלא מדרבנן. וכן מצאתי בשו"ת תשורת שי ח"ב (סי' ג) בד"ה ועוד לפי מ"ש רשב"א, שכתב, שאע"פ שלפי הס"ד של הטקשה נראה דלר' נחמיה אינם גרים אף מן התורה, מ"מ לפי המסקנא שכולם גרים הם, יש לנו לומר שגם לר' נחמיה דס"ל שאינם גרים, אין זה אלא מדרבנן, שכל מה שנוכל לקרב הדעות כן נכון לעשות, כדי שלא לעשות פלוגתא רחוקה. וכמבואר בכללי הגמרא. ע"כ. [וכיו"ב כ' מרן הב"י יו"ד סי' קצד בד"ה ומאמתי. והש"ך חו"מ סי' כה ס"ק יד אות יד. וע"ע בשו"ת מכתם לדוד פארזו (חיו"ד סי' יד, דס"ה ע"ד) בד"ה ושוב.] וכבר מצינו לשון "מן התורה" שאינו אלא מדרבנן. וכמ"ש התוס' מ"ק (ג:) ד"ה ניסוך הניס. והתוס' סוטה (כו.) ד"ה איש. וע"ע בס' יציר און (מע' ד אות כ) ובשדי חמד (ומע' ל כלל לט). ע"ש. וכן יש להוכיח מדברי המרדכי עצמו, שכתב בראש דבריו, שהבא להתגייר "יידוע לנו" שבשביל תועלת דבר הוא עושה, אין לקבלו, (וכן הובא לשון המרדכי הזה בבית יוסף ס"ס רסח). משמע שאם אין הדבר ידוע לנו אם עושה לתועלת עצמו או לשם שמים, ואף אחר שבדקנו אחריו נשאר הדבר בספק, יש לקבלו. דכיון דלא נפיק מספיקא אמרינן ספקא דרבנן לקולא. וכן דקדק הרב השואל בשו"ת תשורת שי ח"א (סי' תקכו) מדברי המרדכי הנ"ל. וע"ש. וכן מצאתי בשו"ת ירושת פלטה (סי' כו עמוד עד) שהוכיח מהמרדכי הנ"ל, שכל שיש ספק בדבר ויש צד לדון לזכות, יש לקבלו לגיור. ע"ש. [וע' בשו"ת בית שער (חיו"ד סי' שסא) בד"ה ואין. ויש להשיב על דבריו. ודו"ק.] ואפי' למ"ד דלא עבדינן ספקא דרבנן בידים, שאני הכא דאיכא מצוה בגיור, וכדאמר ביבמות (מז:), קיבל מלין אותו מיד, מ"ט שהוי מצוה לא משהינן. וע"ע בתוס' יבמות (קט:) ד"ה רעה אחר רעה תבוא למקבלי גרים, אומר ר"י דהיינו דוקא היכא שמשאיים אותם להתגייר, או שמקבלים אותם מיד, אבל אם הם מתאמצים להתגייר יש לנו לקבלם, שהרי אמרו בסנהדרין (צט:) שאברהם ויצחק ויעקב נענשו על שלא קיבלו לתמנע שבאה להתגייר, והלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו, ונפק מינה עמלק דצערניו לישראל. ע"ש. ואפשר שטעמו של אברהם אבינו שלא קיבלה, אע"פ שנאמר בו ואת הנפש אשר עשו בחרן, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים (בראשית רבה פר' לט סי' כא), לפי שחשד בה שאין כוונתה לשם שמים כלל, אלא לשום אישות או כבוד. ואעפ"כ נענשו משום דלא הוה להו לרחוקה, וכמ"ש בסנהדרין שם. שו"ר בהגהות הגאון יעב"ץ בסנהדרין (צט:) שכ', ונראה דה"ט שלא קיבלוהו, דשנא לא רצתה להתגייר אלא על מנת שישאנה אחד מהם לאשה, ולא הוה בכלל גרי אמת, וכענין שאמרו שאין מקבלין גרים בימי דוד ושלמה, ולדברי ר' נחמיה אף בדיעבד לא הוה גיורת, ואף דלא קי"ל כוותיה, מ"מ דילמא אינהו הוה ס"ל הכי. ושמא מש"ה מסיק הכא דלא איבעי להו לרחקה. ע"כ. והוא דוחק להעמיד סברת האבות כר' נחמיה

ישא איש (תאה"ע סי' ז) בדין נכרית שנישאת לישראל ע"פ חוק המדינה ע"י הערכאות, ונתרצית להתגייר, שאין לחוש שהוא לשום אישות, שהרי בעודה נכרית היא נשואה עמו בפרהסיא, ואין מכלים, הילכך ודאי שכוונתה להדבק בדת ישראל וכו'. ע"ש. וכן כתב בשו"ת פרי השדה ח"ב (סוף סי' ג), שבדין גיור לשום אישות, אם דרו יחדיו קודם הגיור, יש לתלות שכוונתה לשם שמים, שמכיון שהיו כבר ביחד בלא גירות, אין לחוש שלשם אישות באה להתגייר. וכ"כ בשו"ת ישא איש. וזה רבות בשנים שקיימתי כן מסבא דנפשיא. והארכתי בזה בתשובה אחת. ע"כ. וכ"כ הגר"א חזן בשו"ת תעלומות לב ח"ג (סי' כט), שאם הנכרית יש לה בנים מבעלה היהודי, והיא באה להתגייר ולגייסם עמה, יש לנו לומר שבשבילם באה להתגייר ולהכניסם תחת כנפי השכינה, שאם מפני הבעל באה להתגייר הרי היא יושבת עמו לבטח, ואין פוצה פה ומצפצף. וכן בבואי פה העירה לרעות ביעקב, מצאתי שכבר קדמני בזה הרב הגדול הגר"מ פאררו זצ"ל (מחבר ס' שמו משה והוראה דב"ד), ועשה מעשה בזה להקל וכו'. ע"ש. גם בשו"ת מלמד להועיל (חיו"ד סי' פה) כ', שמתור לקבל לכתחלה גירות שרוצה להנשא ליהודי, שכיון שמבואר בב"י (סי' רסה) שהכל לפי ראות עיני ביה"ד, ועינינו הרואות בזמנינו, שיכולה להנשא ליהודי בלי גיור על ידי נישואין אזרחיים, ועוד שאם לא יקבלנה בית דין של יראי שמים, תלך אצל הרפורמים שמקבלים גירות אף בלי טבילה ובלי קבלת מצות, ויחשבוה גירות אף שבאמת היא נכרית, לכן מוטב לאתחז הרע במיעוטו, ולקבלה אם תבטיח לקיים כל המצות וכו'. וכן יזהירו את בעלה על כך וכו'. ע"ש.

ה' אמת כי ראיתי בשו"ת אמרי יוסף (ח"א סי' קעו) שכתב, דמ"ש הרב פרי השדה, שאם דר עמה ביחד בפרהסיא, אין לתלות הגיור לשום אישות וכו', אין בזה כדי סמיכה להקל, שיתכן שהיהודי שדר עמה רוצה עתה לדור עמה בכבוד ולא בהפקרות, ומש"ה היא באה עתה להתגייר, והרי לשון הרמב"ם והש"ע, שאם לא נמצאת להם "עילה" מקבלים אותם, ולשון עילה משמע סיבה ועלילה כל שהיא לתלות בה, כמ"ש רש"י (כתובות כ:): גבי עילה מצאו וסיהרו את א"י, וכ"ש אם היתה עמו בזנות ובאה להתגייר כדי להנשא לו וכו'. וכן מ"ש הגר"ש קלוגר שאם בא עליה בגיותה תו לא תקיף יצורם, ולא חיישי' שהגיור לשם אישות, הוא נסתר מהגמ' יבמות (כד:): בדין נטען על הנכרית ונתגיירה וכו', באופן שהדבר חמור לגיירה כדי להנשא לישראל. ע"ש. גם בשו"ת מהרש"ג ח"א (חיו"ד סי' ס"ד) כתב, דמ"ש בשו"ת פרי השדה להקל באופן שדרו יחדיו, לא נהירא, שי"ל שמחמת בושה הוא מדבר על לבה שתתגייר, והיא מוכרחת לעשות כן בגלל אהבתה אותו. ואין כאן ענין לשם שמים כלל, ומ"ש הרה"ג השואל [מהר"ר יששכר שלמה טייכטאל, מח"ס משנה שכיר] להתיר לקבלה, כדי להציל את הבעל הדר עמה באיסור, וכן להצילו מאיסור נבלות וטרפות ושאר איסורים, וק"ל דבדעיבד כולם גרים הם, יש להשיב ע"ז, שאפי' את"ל שלגבי הבעל חשיב היקון, מ"מ הוי פרצה וקלקול לשאר אנשים ע"ה, שיתרבו העושים כן ע"י נישואי הערכאות, שיחשבו שאח"כ ישיעו על גשותיהם הנכריות להתגייר וכו'. ע"ש. וע"ע בשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' שסא) ובשו"ת אבן יקר ח"ג (סי' צח). ע"ש. ובימי חרפי אמרתי להעיר מהגמ' יבמות (מה:), עבדיה דר' חייא בר אמי אטבלה להאי עובדת ע"ז לשום אנתתא, אמר רב יוסף יכילנא לאכשורי בה ובברתה, בה כדרב אסי, דאמר רב אסי מי לא טבלה לנדותה וכו'. ופירש רש"י לשום אינתתא, לשום אישות, וטבילת גירות היא, אלא דלא חשיבא טבילה, דאמרין (לעיל כד:), אחד איש שנתגייר לשום אשה, ואחד אשה שנתגיירה לשום איש, אינם גרים. יכילנא לאכשורי בה, ע"י טבילות אחרות שטבלה אח"כ לנדותה. כך שמעתי. וקשה לי, חדא דקבעינן חלכתא התם כולם גרים הם. ואפי' למשנה ראשונה התם שאינם גרים, אי קיימת לא סלקא לה, בתרא נמי לא סלקא לה, דלאו לשם שמים נתגיירה. עכ"ל. ומוכח דס"ל שאע"פ שכבר חי עמה, לא מהני טבילתה שלאחר מכן לענין גירות, דאכתי חשיבא לשום אישות. ומכאן סתירה ג"כ למ"ש הגר"ש קלוגר הנ"ל, שכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה, ולא חשיב לשום אישות, ומדברי רש"י מבואר להיפך, אלא אם כן נפרש כפי' היש מפרשים הנ"ל, וס"ל דלא כרש"י. וע' לרבינו אברהם מן ההר יבמות (מה:): שדחה לפי' רש"י שם, ומקיים דברי המפרשים דהיינו לשום אישות. ע"ש. ולפ"ז אה"נ דבטבילה בתרא לא חשיבא לשום אישות.

הנפרזה, והמאור שבתורה יקשר אותו אל הדת גלי שמץ פניה. ע"כ. וכ"כ בשו"ת פרי השדה ח"ב (סי' ג) בד"ה אמנם לאשר. וע"ע בשו"ת משפטי עוזיאל (חיו"ד מה"ת סי' נג). ע"ש. ואמנם בשו"ת צל"ח סי' קלה כתב שההלל עשה כן ע"פ רוח"ק, כעין מ"ש בעירובין (סד:): שכיון רבן גמליאל ברוח"ק. ע"ש. וליתא, כנ"ל.

ד) והנה הרמב"ם (פרק יג מהל' איסורי ביאה הל' ג), ומרן השלחן ערוך (בס"י רסח סעיף יב) כתבו בזה"ל: "כשבא הגר להתגייר, בודקים אחריו שמה בגלל ממון שיטול, או בשביל שורה שיזכה לה, או מפני פחד בא להכנס לדת ישראל, ואם איש הוא בודקים אחריו שמה נתן עיניו באשה יהודית, ואם אשה היא בודקים אחריה שמה נתנה עיניה בבחור מבחורי ישראל, אם לא נמצאת להם עילה, מודיעים להם עול התורה והטורח שבעשיית המצות על עמי הארץ, כדי שיפרשו, אם קיבלו ולא פירשו וראו אותם שחוזרים מנאחבה מקבלים אותם, ואם לא בדקו אחריהם, או שלא הודיעו אותם שכר המצות ועונשם, ומלו וטבלו בפני שלשה הדיוטות, הרי אלו גרים, ואפי' נודע שבשביל דבר התגיירו הואיל ומלו וטבלו יצאו מכלל עכו"ם וכו'. ע"ש. ולפ"ז יש לדון בנ"ד, שי"ל שמאחר שכבר נישאת ליהודי ע"פ חוק המדינה על ידי הערכאות, והיא יושבת לבטח אתו, ואין פוצה פה כנגדם, אין גיור זה נחשב לשום אישות, אע"פ שאפשר שהיא עושה כן להיות רצויה גם למשפחתו. וראיה לזה מבימות (עו סע"א) דאמרין, דהא דכתיב ויתחתן שלמה את בת פרעה מלך מצרים, דגיורי גיירה ונסבה, והא לא קבלו גרים בימי שלמה, מדי הוא טעמא אלא משום שולחן מלכים, הא לא צריכא. (שהרי בת מלך היתה. רש"י). ואע"פ שבדאי היה מקום לחוש שרצונה למלאת חשקה עם שלמה, ווע' בפירוש רש"י משלי לא. א, ובילקוט שמעוני שם. ובתוס' מנחות סד: ד"ה ועל). ובפרט שהיה מלך גדול שמלך על כל העולם כולו, ועל העליונים ועל התחתונים (מגילה יא:), וכבוד גדול היה להנשא אליו, ועם כל זה לא חששו, וגיירות, וה"נ בנ"ד כיון שהיא יושבת עמו זמן רב וילדה לו בנים, באין מכלים, בדורות אלו, יכולים לקבלה ולגיירה לכתחלה, ולא חשיב גיור לשום אישות. וכן ראיתי בשו"ת עבודת השם (תאה"ע סי' ד) בד"ה ומיהו, בנידון אחד שבגד באשתו וחיבק חיק נכריה וילדה לו, ואח"כ גירש את אשתו, וכעת באה הנכרית להתגייר כדי שתוכל להנשא לו בחופה וקידושין כדמ"ז, וכתב, שנראה שהואיל והיא יושבת עמו זה זמן רב כאיש ואשתו, והוא נוהג עמה בדרך אישות וגם ילדה לו, אין כאן חשש לומר שבאה להתגייר משום תועלת שתנשא לו כדת, מאחר שאינה חסרה דבר ממנו, ואין לה תועלת בגיורה, יש לקבלה בסבר פנים יפות ולגיירה, שבדאי נראה שכוונתה לשם שמים. וכעין מ"ש התוס' (יבמות כד:): שההלל קיבל לגיור את האיש שביקש להתגייר בשביל שיהיה כהן גדול, מפני שהיה בטוח שסופו לעשות לש"ש, וכ' הב"י, שהכל תלוי לפי ראות עיני בית הדין, וכ"כ הדרישה והש"ך. וה"ה בנ"ד שיש לגיירה אף לכתחלה, כיון שאין נראה שעושה כן לשום איזה סיבה ותועלת וכו'. ע"ש. גם הגר"ש קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא (סי' רל) כתב, שי"ל דבאי דק"ל שאסור לקבל ולגייר לשום אישות היינו דוקא בלא בא עליה עדיין כלל, דאז תקיף יצורם, אבל בבעל נותר לקבלה לכתחלה, כיון דלא תקיף יצורם, וכ"ש בבא עליה כבר כמה פעמים, והואיל ועיקר האיסור לשום אישות הוא מילתא דרבנן, שפיר יש לסמוך על אומדן שלנו להקל, שאילו היה רוצה היה משתמד ולוקח אותה בדתם, ומנה שהוא רוצה להשאר יהודי ושהיא תתגייר, מוכח שכוונתם לשם שמים. ויש להתאמץ בכל עוז לגיירה ולחיות עמה בהיתר וכו'. ע"ש. גם בשו"ת עצי הלבנון (סי' סג) כתב, שנכרית שנישאת ליהודי ע"פ חוק המדינה ע"י הערכאות, מותר לקבלה לכתחלה ולגיירה, ואין לחוש שהגיור לשום אישות, שמכיון שכבר נישאת ע"פ החוק, הגיעה כבר אל מטרחה בשלמות, והיא מסולקת מעתה לגמרי משאיפת וכוונת הגיור לשום אישות, ובבואה להתגייר ולמול את ילדיה כדת, אין לנו הוכחה גדולה מזו שרצונה בדת ישראל בלב שלם. ע"ש. גם בשו"ת דברי מלכיאל חלק ו' (סי' יט) כ' בנידון הנ"ל להקל, שאף שאפשר שהיא מתגיירת מפני שאינה רוצה להפרד מבעלה היהודי, מ"מ אין לדקדק כל כך בזה, כיון דבדעיבד היא גיורת גמורה, וכמ"ש ביבמות (כד:): וביו"ד (סי' רסה). וע"י כך נציל את הישראל מלשבת באיסור עם נכריה. ואף שיש אחרונים שהחמירו בזה, למעשה יש להתיר וכו'. ע"ש. וכ"כ הגאון הראש"ל יש"א ברכה בשו"ת

שחוששים לו עד שתתבאר צדקותו, חששא מורבנן היא, וע"פ הרוב גמרו וקיבלו, וחזקה מחמת רובא היא, אלא שיש מיעוט שאינם מקבלים בלב שלם. וע' בשו"ת היכל יצחק (חאה"ע ס"ס כ) שכ', דלכאורה היה נראה שאין להשיא גר כזה ישראלית עד שיתבאר לנו צדקתו שהפנימיות שלו כראוי ובלב שלם. וכן אם היא אשה אין לנו להשיאה עד שיתבאר צדקתה, אולם נראה שאין זה בגדר ספק ממש, אלא מהזירות הראויה היא, דשמא יחזרו לסורם, הואיל ומטרת הגיור לא היתה לשם שמים. ואילו היה ספק ממש היאך מחזירים לו אבידתו. ע"ש. וע' בשו"ת אמרי יוסף ח"א (סי' קעו). ודו"ק.

ז) ועינא דשפיר חזי להרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סי' קלב) שכתב, אודות הנטען על השפחה, שבית הדין מחייבים לגרש את השפחה מביתו, או שישחרר אותה וישאנה, ואע"פ שהנטען על השפחה ונשתחררה אינו יכול לישא אותה לכתחלה, אכן פסקנו כן מפני תקנת השבים, ואמרנו מוטב שיאכל רוטב ולא שומן עצמו, וסמכנו על אומרים ז"ל עת לעשות לה' הפרו תורתך, הילכך יכול לישאנה. ע"כ. (וע' במלאכת שלמה פ"ב דיבמות מ"ח, שהביא תשובת הרמב"ם מכתב יד, ושם כתוב: אבל כבר הורינו פעמים רבות בדומה לנידון זה שישחרר אותה וישאנה מפני תקנת השבים וכו'). ולפ"ז בנ"ד אשר רבו האחרונים הסוברים שמוותר לקבלה ולגיירה לכתחלה, אע"פ שבדאי בא עליה בגיורתה, ושגינו בתוספתא (פ"ד) עכו"ם הבא על בת ישראל וחזר ונתגייר, הרי זה לא יכנס, ואם כנס לא יוציא. וא"כ ה"ה כאן שלא יכנס, אולם ע"פ דברי הרמב"ם הנ"ל יש מקום להתיר לו לכנס, בשביל תקנת השבים, ובפרט משום תקנת הבנים, שיוכל לחנכם בדת ישראל. וכל שכן אם כבר נישאו בערכאות, ש"ל דחשיב ככנס שלא יוציא. וכן מוכח מהתוס' ישנים (יומא פב.), שכ' בשם ר"ת, דבעכו"ם לא שייך גילוי עריות דרחמנא אפקריה לזרעיה דעכו"ם וכו', ומה"ט התיר ר"ת לעכו"ם שבא על בת ישראל בהיותה תחת בעלה, ונתגרשה מבעלה, והמירה דתה ונישאת לאותו עכו"ם, וחזרו ונתגיירו שניהם, והתיר ר"ת לעכו"ם שנתגייר לישאנה. ע"ש. והקשה על זה מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (סי' מט), מהתוספתא הנ"ל, עכו"ם שבא על בת ישראל ונתגייר הרי זה לא יכנס ואם כנס לא יוציא, וכן פסק הרמב"ם (פ"י מהל' גירושין ה"ד). ותירץ דשאני נידון ר"ת דמירי שהאשה המירה דתה ונישאת עם הגוי בגיורתו ושוב חזרו ונתגיירו. וכמ"ש התוס' (יומא פב.), וא"כ הו"ל ככנס שלא יוציא. וכן משמע מו"ש התוס' (כתובות ג.) שהתיר ר"ת לקיימה. וכן הוא בתוס' סנהדרין (עד:). אלא דהוי ככנס. וע"ע בתרומת הדשן (סי' רט) וכו'. עכ"ת. וה"נ בנ"ד שנישאו בנישואין אורחיים על ידי הערכאות, חשיב ככנס, ומותר לסדר להם חופה וקידושין ולהשיאם כדמו"ל, * וכן ראיתי להגאון רבי שמואל מטאלון בשו"ת עבודת השם (חאה"ע סי' ד, דמ"ט ע"ג) שסמך על תירוצי החיים

וצ"ע. ועתה ראיתי בשו"ת שרידי אש ח"ג (סי' נ) שהביא מ"ש הפר"ש השדה הנ"ל שאם כבר דר עמה ביחד, לא חיישינן שגיוורה הוא לשום אישות, והעיר מהיה דיבמות (מה:). הנ"ל. ומ"מ סיים, דבנ"ד שהיא כבר נשואה ע"י הערכאות, ובאה להתגייר, יש אומדנא שכוונתה לשם שמים. ואם תקבל עליה לשמור כל המצות כדת, יש לקבלה להתגייר, וכמ"ש הגר"ש קלוגר. ע"ש. וע"ע בשו"ת ירושת פלטה (סי' כו עמוד עב) שסמך סמיכה בכל כחו על האחרונים הסוברים להקל כשדרו יחד זמן רב, דמוכה שכוונתה לשם שמים, וגם כדי להציל את איש ישראל שחי עמה, שלא יעבור על כל ביאה וביאה משום נשגו", שהרי בנ"ד הוי רק מילתא דרבנן לכתחלה. ולכן יש לגיירה, ושישאנה האיש אשר חי עמה. ובלבד שיקבלו עליהם עול תורה ומצות כהלכת גוברין יהודאין. ע"ש. וע"ע בשו"ת מלמד להועיל (חאה"ע סי' י) שהביא מ"ש הגר"ש קוטנא בספרו "וכתורה יעשה" (דף נג ע"א), שאפשר יען נתקשרו בנישואין אורחיים ע"י הערכאות, ולא יוכל לנתק מסורותיהם בלי בית משפט שלהם, ויש בזה כמה מניעות, חשיב כדיעבד, ויכולים ב"ד לקבלה להתגייר כדת ותנשא אליו כדמו"ל, ושהציע דבריו לפני הגאון בעל אבן יקרה ויירשר בעיניו. ובהוספות לספר וכתורה יעשה (דכ"ג ע"ב והלאה) הביא בשם חכמי ארץ ישראל שפסקו שמכיון שכבר נישאת לזה בנימוסיהם, הו"ל כדן עבר וכנס שאין מוציאים אותה מידו, וכתב ע"ז הגהמ"ת, ולזה דעתי נוטה וכו'. ע"ש.

ו) ומריש הוה אמינא דמ"ש הרמב"ם והש"ע, שאם לא בדקו אחריו, אפי' נודע שבשביל דבר נתגייר, הואיל ומל וטבל יצא מכלל עכו"ם, וחוששים לו עד שתתבאר צדקותו, ואפי' אם חזר ועבד ע"ז הרי הוא כישראל מומר שקידושיו קידושין, ומצוה להחזיר אבידתו, שמאחר שטבל נעשה כישראל. ע"כ. ולכאורה מנ"ל לומר שחוששים לו עד שתתבאר צדקותו. וכבר עמדו ע"ז בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד (סי' סד) ובשו"ת חזון למועד (סי' ו). אך היה נ"ל שמקורו מהיה דיבמות (מה:). ע"פ דברי היש מפרשים, שבפירוש רש"י, ולכן אע"פ שהטבילה הראשונה היתה לשום אישות, ויש לפקפק בגיורה, מ"מ כיון שנהגה אח"כ ע"פ מצות התורה, וטבלה לנדוניה, חשיבא גיורת גמורה. וניחא מה שהקשה רש"י. ושו"ר שקדמוני בזה הערוך לגר יבמות (מה:). והגאון אמרי יוסף ח"א (סי' קעו). ע"ש. אולם יותר נראה שמקור דברי הרמב"ם והש"ע מהירושלמי קידושין (פ"ה ד"א): "המתגייר לשם אהבה, וכן איש מפני אשה וכו', הלכה גרים הם, ואין דוחים אותם כדרך שדוחים הגרים תחלה, אבל מקבלים אותם, וצריכים קירוב פנים שמא גיירי אשתו וכו' שמים". ומשמע שחוששים להם שמא לשם שמים נתגיירו, וכמ"ש הריטב"א (יבמות כד:). בד"ה הלכה כדברי האומר כולם גרים הם, שכיון שנתגיירו וקבלו עליהם, חזקה הוא דאגב אונסיהו גמרו וקיבלו, ואע"פ שמחמת קיבלו, גירות היא אליבא דרבנן. ע"ש. ולפ"ז מ"ש

יוה"כ (יומא פב.) בד"ה ובהך פסק דר"ת וכו', עמד בסתירה דברי מרן הש"ע (סי' יא ס"ו). לדבריו (בס"ק קצח ס"ט), וכן הקשה מהתוספתא דגוי הבא על בת ישראל לא יכנס, ואיך התיר ר"ת לקיימה, ותירץ דעובדא דר"ת הוה שעברה וניסת, דק"ל אם כנס לא יוציא. ע"ש. ושתי תשובות בדבר, חדא, שהרי מלשון התוס' ישנים וכן מלשון המרדכי מוכח להדיא דר"ת התיר אף לכתחילה לישאנה. ועוד שלשון מרן בס"ק קצח מרה בעליל דס"ל שמותרת לגר אף לכתחילה. ובע"כ לומר דשאני התם שהמירה ונישאת לגוי בדתם, ומשום הכי חשיב ליה ככנס, וניחא בזה דברי ר"ת. אלא שעדיין קשה לשון מרן (דס"ק קצח), שנראה שמחיר לכתחילה אף בלא נישאת לעכו"ם אלא בזנות בעלמא. וכעין לשון מרן, כתוב בחידושי הריטב"א כתובות (ג.) ד"ה משום דאיכא צנועות, ובשטה מקובצת שם ד"ה ואיברא וכו'. וכן בפסקי הרא"ש פ"ק דכתובות (ס"ד ד.) וז"ל: "ומתוך כך התיר ר"ת בת ישראל שהמירה דתה ונבעלה לעכו"ם, וחזר העכו"ם ונתגייר עמה, וגירשה בעלה, והתירה לאותו שנתגייר עמה, דלא שייך למיגר אחד לבעל בביתא עכו"ם דהוי כביתא בהמה". וכ"כ האגודה פרק בן סויר סי' נח. הא קמן שאע"פ שלא נישאת לעכו"ם כלל, מותרת לו. אלא אם כן נאצר שהתירה כדן האיסור לבעל, ואה"נ דלכתחלה לא יכנס משום לזות שפתיים, והרבנן. ואם כנס לא יוציא. וכן יש לפרש בדברי מרן הש"ע (סי' קצח), וכ"כ מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל (סי' מט) בדעת מרן. ובדעת ר"ת פירש כמשי"ב, דמירי שנישאת לעכו"ם בדתם אחר שהמירה דתה, ושו"ר להגאון שרשי ה"ס ח"ב (דף מד ע"ד) שהשיג ג"כ על מ"ש המהר"ם בן חביב הנ"ל דמירי בדיעבד שעבר וכנס, מדברי הרא"ש והמרדכי דמוכח להדיא דר"ת מתיר אף לכתחילה. ובע"כ דס"ל דדוקא כנטען או כבא עליה בודאי בצינעא חיישינן דלמא לא נתגיירה אלא כדי להנשא אליו

* הנה בהיותו בזה ראיתי בשו"ת גור אריה יהודה (חאה"ע סי' מט), שהביא לשון מרן הש"ע באה"ע (סי' קצח סעיף יט): "יש אומרים שאשת איש שזינתה עב עכו"ם, וגירשה בעלה, ונתגייר העכו"ם, שמותרת לגר הוה, דלא שייך לומר "אחד לבעל" בביתא עכו"ם. וכתב, ותמינה, דמשמע שמותרת לגר אף לכתחילה, והרי סוגיא ערוכה ביבמות (כד:). הנטען מן הנכרית נתגיירה לא יכנס. ובתוספתא איתא, עכו"ם הבא על בת ישראל ונתגייר, הרי זה לא ישאנה, ואם כנס לא יוציא, וכן פסק בש"ע (סי' יא ס"ו). וא"כ איך התיר בש"ע כ"י קצח הנ"ל לכתחילה. ובאמת שהדין דס"ק קצח מקורו בתוס' כתובות (ג.) ד"ה ולדרוש להו: "ומתוך כך התיר ר"ת לבת ישראל שהמירה ובא עליה עכו"ם, לקיימה לאותו עכו"ם כשנתגייר, דלא שייך לומר אחד לבעל ואחד לבעל בביתא עכו"ם, דהייא כביתא בהמה", ובלשון הזה יש לפרש שהתיר לקיימה אם כנס, אבל לשון הש"ע שמותרת לגר משמע אף לכתחילה, וזה אינו מדויק. ע"כ. ונעלם מעיני הבדולח לשון המרדכי (סוף סנהדרין סי' תשכ): ופירש ר"ת דבעילת עכו"ם אינה אוסרת וכו', ומתוך כך פסק שאשת איש שהמירה דתה ונישאת לנכרי, ונתגרשה מבעלה ישראל, ואח"כ נתגייר בעלה הנכרי, והתיר ר"ה לגר לקחת אותה לאשה, ואע"ג דק"ל דאסורה לבעל, מ"מ ביאת עכו"ם אינה ביאה כלל. ורבינו יחיאל עשה מעשה כרבינו תם וכו'. ע"ש. הרי מפורש להדיא שרבינו תם התיר לכתחילה לקחת אחת לאשה. וכ"כ בפשטות לשון התוס' כתובות, וכן בפסקי התוס' שם. גם בתוס' ישנים (יומא פב.), כ', ומה"ט התיר ר"ה בעכו"ם שבא על בת ישראל תחת בעלה, וגירשה, והמירה, ונישאת לעכו"ם, וחזרו ונתגיירו שניהם, והתיר ר"ת לעכו"ם שנתגייר "לישאנה", משום דרחמנא אפקריה לזרעיה דעכו"ם, ולא שייך בה "אחד לבעל ואחד לבעל". ע"כ. ואמנם המהר"ם בן חביב בתוספת

הוא הרמב"ם בשו"ת פאר הדור שפסק שיש להקל מפני תקנת השבים, ואמרנו שיכול לישאנה, שמוטב שיאכל רוטב וכו', ועת לעשות לה' הפרו תורתך, וכ"ש כאן דאיכא תקנתא דידה ותקנת הולד, ובדאי דשריא להנשא אליו אחר שיתגייר, ובסופו יעשה לשם שמים ויהיה גר צדק. עכ"ל. גם בשו"ת דרכי שלום (סי' ג) העלה להקל במי שחשק בנכריה, ורוצה לגיירה על דעת שיטאנה אחר גיירה, ויש חשש שאם לא תתגייר, יצא לתרבות רעה וידור עמה בגיירה, שיש לצרר ע"פ דעת הרמב"ם אה"ע (סי' קצ"ה) בגטעין עד הכנייה, שאם יש חשש שמה יצא לתרבות רעה יכול לכונסה, ובהגהה שם הובאו דברי הרמב"ם בתשובה הנ"ל. ע"ש. ובשו"ת דברי חיים מצאנז ח"ב (תאה"ע סי' לו) כתב ג"כ בנידונו שהוא מגום שאם לא יגיירו אותה ישב עמה באיסור, ושיבא לעבירות המורות, י"ל דבכה"ג מתירים לו איסור קל של לכתחלה, כדי שלא יבא לידי עבירות המורות וכו'. אבל אין לעשות מעשה להתיר אלא רק אחר הסכמת הרבנים שבמדינתם. ע"ש. וכיו"ב כתב הרה"ג ר' אהרן בן שמעון בספר נהר מצרים (דף קיא ע"א), שאנו מתירים להשיאה אליו, כדי להצילו מאיסור נשג"ל, וגם לטהר את זרעו מכאן ולהבא, כי ולד נכרית כמותה, וגם לגייר את בניו אשר הוליד ממנה. ועוד שיש להחשש פן ימיר דתו כדי לישאנה ע"פ דתם וכו'. ע"ש. וכדברים האלה כתב לצדד להקל רבה של בירות (לבנון) הגר"ש בוחבוט בתשובה שהובאה בשו"ת ישיביל עברי ח"ג (חיו"ד סי' טז). והגאון המחבר הביא עוד כמה אחרונים שכתבו להקל, ומהם הרב תעלומות לב והרב עצי הלבנון, וסיים, איך שיהיה בעיקר הדין דנ"ד גראה דשפיר יוכל לסמוך בשופי להקל מהטעמים שהביאו האחרונים הנ"ל בשעת הדחק בזאת, שכבר נישאו בערכאות נישואין אזרחיים, וכדאי הם הרבנים לסמוך עליהם לגייר לכתחלה. ע"ש.

ח) ובהיותי בזה ראה ראיתי בשו"ת בית שערים (חיו"ד סי' ססא) שאחר שכתב להתמיר בנ"ה, ומשום הנטען על הנכרית וכו', סיים, אחרי כותבי הראני בני הרה"ג רבי יצחק יעקב נ"ה תשובת הרמב"ם בס' פאר הדור (סי' קלב) שהתיר בזה מפני תקנת השבים, ועת לעשות לה' הפרו תורתך וכו', ולפ"ז אפשר שגם בנ"ד יש להתיר לגיירה ולכונסה מה"ס. אבל מדלא הביאו הטור והמהר"ר ושאר פוסקים אחרונים דבר זה, ש"מ דלא שמיץ להו ולא סבירא להו. וכה"ג כתב התומים (סי' כה) שאין לטעון קים לי בדעה שלא הובאה בש"ע. ובשו"ת מים חיים סי' יח כתב שאפי' לספק ספיקא אין לצרף דעה שלא הובאה בש"ע. ע"כ. ודבריו תמוהים מאד, דהא ודאי שתשובת הרמב"ם שהיתה בכתב ידי קדשו, נעלמה מעיני קדשם של הטור ומרן, וכן משאר אחרונים שלא הביאוהו, ואילו ראוהו בודאי שהיו סומכים עליה להלכה. וכמ"ש המהר"י קולון (שרש צד): "שאם נמצא דבר הלכה בתשובה גאון אחד, ולא עלה זכרונו על ספר ידוע ומפורסם, אפילו אם ימצא פוסק אחרון שפסק להיפך מדברי הגאון הקודם לו, י"ל דילמא לא שמיץ לא לאותו פוסק אחרון מדברי הגאון הקודם לו, ואילו שמע הוה דבר ביה", וכמ"ש כיו"ב בכתובות (סט.). ובדברי רב האי גאון שם. ע"ש. וכן פסק הרמב"ם בהגה בחו"מ (סי' כה). וכן כתבו כיו"ב גדולי האחרונים, ומהם, המהרש"ם

שאל הנ"ל, ולכן התיר בנידונו לישא את הנכרית אחר שנתגיירה, כיון שהיו נשואים מקודם, כדרך איש ואשתו, והר"ל כדן אם כנס לא יוציא. ואע"פ שבמ"ש הרשב"א בתשובה ח"א (סי' אלף ר"ה) מוכח שהולק על סברא זו. וכן נראה בתשו' הרשב"א ח"ה (סי' יחבב). ג"מ הואיל ור"ת וסיעתו ס"ל להקל, ורבינו יחיאל עשה מעשה כר"ת, וגילתה דרבנן היא, אית לן למיזל להקל. ע"ש. וכ"כ בשו"ת ישא איש (תאה"ע סי' ז), שמכיון שנישאו בערכאות חשיב ככנס שלא יוציא, וסמך סמיכה בכל כחו על דברי מרן החיד"א בחיים שאל הנ"ל. וסיים, ומה יקרו דברי הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סי' קלב) שכ' להקל בזה מפני תקנת השבים. ע"ש. וכ"כ בשו"ת תעלומות לב ח"ג (סי' כט), שבנ"ד שהם נשואים ע"י הערכאות, ואי אפשר להפרישם זמ"ז בשום אופן, יש לנו להקל. ועיקר סמיכותי בזה על תשובת רבינו הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סי' קלב) שהתיר לכתחלה לישאנה, מפני תקנת השבים, ועת לעשות לה' הפרו תורתך. וכ"ש בדורותינו ובארצות החופש והדרור וכו'. ע"ש. ווע"ע בספרו נזה שלום אה"ע דיני קידושין אות א. וביד"ד ס"ס רסח). ובשו"ת אויעזר ח"ג (סי' כו אות ז) כתב ג"כ, שבזמנינו יש להקל בנכרית שנישאת לישראל בנישואין אזרחיים ע"י הערכאות, ורצונה להתגייר ולהנשא בחופה וקידושין, ואומרת שרצונה גם לגדל ולחנך את בניהם בדת ישראל, ויש לסמוך בזה ע"ד הגר"ש קלוגר בטוב טעם ודעת קמא (סי' רל) שהתיר לגיירה לכתחלה וכו'. ומצאתי יסוד לדבריו בשו"ת פאר הדור להרמב"ם (סי' קלב) שהתיר בזה מפני תקנת השבים, ועת לעשות לה' הפרו תורתך, ומוטב שיאכל בשר תמותות שחוטות. ודברי הרמב"ם יסוד גדול, דכל דאיכא משום תקנת השבים, וגם חשש שלא יצאו לתרבות רעה יש להתיר, ומה' הרמב"ם אלו סיוע להוראת הגר"ש קלוגר. ואע"פ שאין ללמוד מתשו' הרמב"ם אלא לענין דין הנטען על הספקה, דהוי משום לוות שפתים, אבל מדין קבלת גרים לשום אישות על ידי בית הדין, י"ל אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירו, ג"מ נראה שכיון שגם אם לא תתגייר הרי תשאר אצלו בגיורתה, א"כ אין כאן לשום אישות, וכל שאומרת שכונתה לשם שמים ואין אומדנא דמוכח להיפך מקבלים אותה לכתחלה, לכן לפי ראות עיני ביה"ד יש מקום לסמוך להקל ע"פ הוראת הגר"ש קלוגר הנ"ל. עכ"ל. ובשו"ת אור שמה (סי' לב עמוד קיח) התיר לקבל עכו"ם הבא על בת ישראל וילדה לו בנים, ולגיירו לכתחלה, משום תקנה דידה ותקנת הבנים שהם ישראלים לכל דבריהם. וכמ"ש בע"ז (לו): דאיהי משכחא אבתריה, ומכיון שיש כמה חששות אם נחמיר באיסור דהוי לכתחלה יש להקל, ועוד דמסתברא שהתוספתא דיבמות (פ"ד) לא אמרה שלא יכנסו אלא לגבי עכו"ם הבא על בת ישראל במקרה, והוא הדין בישראל הבא על הנכרית במקרה, אבל לא היכא שדחה עמו ביתה עד שנתעברה ממנו, דבכה"ג ודאי שהיא אדוקה בו, ואימור דלא החמירו לומר בזה שלא יכנס, שיש חשש שיצאו לתרבות רעה, ולכן מותר לו לכונסה לאחר שתתגייר, וכן לאחר שיתגייר מתירים לו לכונסה, ומקבלים אותו לכתחלה, ומוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות וכו', וכמו שאמרו בקידושין (כ): גבי יפת תאר. אמנם יראתי לסמוך על דעתי בזה, עד שנצאתי לרבן של ישראל בכל הדורות

אלא בדיעבד שעבר זמנו, אבל לכתחלה לא יכנס, וכ"כ בשו"ת גור אריה יהודה (תאה"ע סי' מט). וכן כתב הפני יהושע פ"ק דתובות (ג) שלא התיר ר"ת אלא בדיעבד, אבל לכתחלה לא יכנס. ובנ"ד יש להתמיר טפי וכו', הילכך אין להתיר לה להנשא לו לכתחלה. ע"ש. ולא ראה חברי המדרכי (תחוס) ישנים דמוכח להדיא שרבינו הם מתיר לכתחלה, ימילא יש להתיר גם בנידונו להשיאה אליו בחופה וקידושין. ומ"ש בשם הפני יהושע, הנה נ"ל דפנ"י שם בסו"ד: "ומשום הכי התיירה ר"ת להגר שכבר כנסה מעיקרא", איהו סבר שכונת הפני יהושע דמיירי שעבר וכנסה ולא היא, אלא כונת הפנ"י, כיון שכבר כנסה כשהיה עכ"ל, ולזה לא מפקינו מיניה אחר שנתגייר, וכמשי"כ לעיל, וכדברי החיד"א בחיים שאל, שסמכו עליו בשו"ת עבודת השם ובשו"ת ישא איש. וע"ע בשו"ת ויאמר יצחק (תאה"ע סי' קנה דף קס רע"ב). ע"ש. והנה בשו"ת ארץ צבי הנ"ל הביא אח"כ תשובת הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (סי' קלב) שהיקל מפני תקנת השבים, וכן הביא דברי הגר"ש קלוגר מהשו"י טוב טעם ודעת הנ"ל, ולכן דן להקל גם בנידונו אם יש לחוש שיחזרו לקלעלם, ואעפ"כ לא מלאו לנו להורות היחר לבישה, והנה בצ"ע. ע"ש. ולפי משי"כ הדבר ברור להתיר, וכדעת רבינו תם. ומ"ש שיידונו חמור יותר, אין דבריו מחוורים לפע"ה. ואורווי מורינו להתיר לכתחלה בזה. ודו"ק כי קצרות.

בפרהסיא, ולא יבצר מהם את אשר יזמו לעשות, אבל בהמירה דהא ונישאת לעכו"ם בפרהסיא, ואין מי שמעכב בידם, אין לחוש לשמא לא נתגייר אלא כדי להנשא יחיד, והאריך עוד בזה. ע"ש. גם בספר חינוך וחסד ח"א (דל"ח ע"ב) השיג על המהר"ם בן הדיב שכ' דמיירי בדיעבד שעבר זמנו, וכתב, שאין נראה כן מדברי ההוס' והראשונים, אלא גם לכתחלה שרי להשיאה אליו. ושם (דף ז ע"ה) העלה דלדין שקבלנו הוראות מרן יש להקל אף לכתחלה, וכמו שפסק באה"ע (סי' קעז כ"ח) וכו'. ע"ש. וע' להגרי"ת פלאגי בשו"ת חיים ושלום ח"ב (סי' קח) מה שהאריך בזה ואכמ"ל. וע' בחידושי הרש"י בתובות ג' שכ' דל"ל כפסק ר"ת ולא מטעמה, אלא משום שגר שנתגייר קפסן שנוול דמי. וכבר כתב בן המדרכי סוף סנהדרין בשם רבינו יחיאל. אמנם ראיתי בשו"ת ארץ צבי תאומים (תאה"ע סי' ד) שנשאל אודות יהודיה אשת איש שאנסה להמיר דתה, ואחר שהמירה נישאת לעכו"ם אחד, וישבה עמו כשלש שנים, ונתגרשה בגט מבעלה הידודי, ושוב נדבה רווחה איתה לחזור לצור מחצבתה ולדת ישראל, ואף השפיעה על בעלה העכו"ם להתגייר, ונתגייר שניהם, האם מותר להשיאה לבעלה הגר בחופה וקידושין כדת, ובתשובתו הביא דברי מרן הש"ע (סי' יא ס"ז), גוי הבא על בת ישראל חזר הגוי ונתגייר הרי זה לא ישאנה, ואם כנס לא יוציא. והקשה ע"ז ממה שפסק בש"ע (סי' קעז ס"ט) כדי ר"ת שהתיר אותה לעכו"ם שנתגייר עמה. והביא הירוש המהר"ם בן הדיב הנ"ל שלא התיר ר"ת

(ס' קה) שהעלה ג"כ להקל, שמכיון שאיסור נטען שלא יכנס הוא רק מדרכנו, ועובר עליו פעם אחת בלבד, ואם לא נגייר אותה להשיאה אליו, ישאר עמה בגיורתה ויעבור כל ימי חייו בכל ביאה משום נשג"ז, א"כ מוטב להתיר לו לכנסה, שהוא איסור קל של לכתחלה, כדי שלא יעבור כל ימיו. ע"ש. (וע"ע בשו"ת שרידי אש ח"ג ס' נ.) וע"ע בשו"ת משכרי ים (ס' טו) ובשו"ת ערוגת הבושם (חז"ד ס' רכד). ובשו"ת מנחת יצחק ח"ג (ס' ק). ע"ש.

מסקנא רדינא בהא נחיתנא ובהא סליקנא שאם יראה לעיני בית הדין שהנכריה באה להתגייר גירות גמורה בקבלת עול תורה ומצות בלב שלם, לשמור ולעשות דיני התורה והמצות, ולחנך בניה לתורה לאחר גיורם כדת, יש להתיר לגיירה לכתחלה, ולהתיר לה להנשא אליו בחופה וקידושין כדת משה וישראל. וכדעת רוב האחרונים שבומנינו שכתבו להקל. ואף אם תמצא לומר שלא יצאנו מידי ספק פלוגתא דרבנותא, מ"מ כיון דהוי מילתא דרבנן, ספקא דרבנן לקולא. ולגבי הגיור ג"כ אף שיש מקום לומר דשנא לא חשיב גיור לשם שמים, ש"ל שעושה כן מפני הלחץ שעליה מהאיש אשר חי אתה, או מלחץ משפחתו עליהם, מ"מ כיון דבדיעבד ק"ל שכולם גרים הם, בספק יש להתיר לכתחלה, וכמ"ש הגר"ח בן עטר בספר פרי תאר (ס' ח סוף סק"א) בדין סכין קטן כל שהוא לשחיטה, שכיון דבדיעבד שרי, ובדין לכתחלה נחלקו בזה הפוסקים, יש להקל, שכל דבדיעבד שרי, ספקו מותר גם לכתחלה. ע"ש. וכיו"ב כתב מרן הב"ה באה"ע (ס' קנט). וע"ע בשו"ת מהרש"ם ת"ה (ס' מו, דמ"ח ע"ד) ובספרו דעת תורה יו"ד (בפתיחה את לו). ע"ש. והגלע"ד כתבתי.

סימן כה

בעזה"י. ירושלים. י"ח אלול תשל"ח.

לכבוד ידידנו היקר והנעלה שמן תורק שמו רבי **גבריאל ארביב** הי"ו

אחר עתרת החיים והשלום וכט"ס. הנה במכתבו מיום ט' אלול ש.ו. כתב להעיר על מה שכתבתי בשו"ת יחזק דעת (ח"ב ס' ג'), שהשינוי בצורת האותיות בין ספרי התורה של האשכנזים לספרדים אינה פוסלת כלל, וכל בני העדות השונות רשאים לעלות ולקרות בס"ת בין של האשכנזים בין של הספרדים, וכתב להעיר על זה, שהרי עדיין נשארה שאלה שאינה נפתרת בדברינו שם, והיא, שבס"ת של האשכנזים כתוב פצוץ "דכא" באל"ף, ואילו בס"ת של הספרדים כתוב דכה בה"א, האם גם שינוי זה אינו פוסל לנו הספרדים, ויכולים לעלות ולקרות בס"ת של האשכנזים? והריני להשיבו בס"ד.

א) **במנחת** שי (דברים כג ב) כתב, נפוגותי ונדכתי עד מאד לדעת לעות את יעף דבר אם יש לכתוב פצוץ דכא באלף או בהא, והנה בספרי הדפוס וגם בכמה ספרים קדמונים בכתב יד כתוב דכא באלף, ובכולם נמסר דכא ג', פצוץ דכא, ואת דכא ושפל רות. תשב אנוש עד דכא, וכן הוא דעת רר"ק, כי בשרשים שרש דכה בהא אין גם אחד מהם, ובשרש דכא באלף הובאו שלשתם. אבל בהעתק הללי כתוב דכה בה"א, ולזה כיון בעל מאיר נתיב, שהביא השנים האחרים בשרש דכא באלף, וזה כתבו בה"א בשרש דכה. וכן ראיתי בספר כתיבת יד מדויק ישר נושן, ומסרה ידידיה הכי, דכה ב' כתיב ה"א, וחד באלף, לא יבא פצוץ דכה, ואת דכה ושפל רות, תשב אנוש עד דכא וכו'. ונצאתי בס' מסורת סייג לתורה להרמ"ה ז"ל שכתב, לא יבא פצוץ דכה, ברובא דנוסחי דייקני איתא דכה בה"א, ומסורתא דמסר עליה, תלהא הוי, תרין כתיב דכא באל"ף, וחד בה"א, פציעא דכתיב באורייתא פצוץ דכה בה"א וכו'. ואנא אמינא דקים לי כהרמ"ה, דבכל מילי דהאי ספרא עבדינן כוותיה, דגברא דסמכא הוא, ובדורא דדק ואשכח למיקם עליה דמילתא שפיר, וגם אני יגעתי ונצאתי כן בכמה ס"ת אספנייהם החשובים והמעולים. וכ"כ רבינו יוסף כהן בסמיני המסורת, דכה באורייתא בה"א, וסימן לא יבא פצוץ דכה. וכן עיקר. ע"כ. והגאון רבי יהושע בנבנשתי בשו"ת שער יהושע ח"ב (חז"ד ס' כז) הביא דברי הרמ"ה שיש לכתוב פצוץ דכה בה"א, ושגם המאירי בעל קרית ספר וכן מהר"ם מירושלם בשרש דכה ג"כ בחכמת המסורת לא חלקו עליו, ולא הזכירו מזה כלל, ואפשר דס"ל דהכי הוא קושטא דמילתא, ולא הוצרכו להוכיחו. וכ"כ

בתשובותיי (חלק ח"מ ס' א). והמהר"ם אלשיך (ס' לט). והמהר"מ"ט (חלק ח"מ ר"ס נג). וע"ע בט"ו יו"ד (ס"ס נב וס"ס קג). ובש"ך חו"מ (ס' מו ס"ק קיז). ע"ש. וכ"כ מרן החיד"א בשו"ת חיים שאל ח"א (ס' נז), על נו"ש מר"ה ש"ע א"ח (ס' קנא סעיף יב) יש להזהר וכו', ומקורו מהמירכ"י בשם מהר"ם. והעיר ע"ז החיד"א מנשבות הרמב"ם בס' פאר הדור (ס' עד) שפסק להתיר, וכתב, ונראה פשוט שאילו היה רואה מרן תשובת הרמב"ם, בודאי שהיה קובע הלכה כמותו. עכ"ד. וכ"כ עוד כיוצא בזה בספרו שו"ת יוסף אומץ (ס"ס פ) בד"ה הכלל העולה. ע"ש. וכ"כ הגאון מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה ח"ב (ס' קכד), שאילו ראה מרן הש"ע דברי הריב"ש והרשב"ץ לא היה פוסק להיפך וכו'. ע"ש. וכ"כ המהר"ט אלגאזי בשו"ת שמחת יום טוב (סוף ס' יז). ע"ש. ומעתה יש לתמוה הפלא ופלא על הרב בית שערים הנ"ל דאזיל בתר איפכא. ובאמת שהאחרונים סמכו סמיכה בכל חתם ע"ד הרמב"ם בס' פאר הדור (ס' קלב). וכמ"כ לעיל (באות הקודם). ומ"ש עוד הרב בית שערים שדעה שלא הובאה בש"ע אין לצרפה אפי' לספק ספיקא, ושכ"כ בשו"ת מים חיים ס' יח, לא היה צריך להרחיק עזיו, שכבר כ' כן גם הפכ"ג א"ח (ס' לב מש"ז סק"ב). וכ"כ הרב לבושי שרד, ועוד אחרונים. אבל אין זה ענין לכאן, כיון שתשובה זו לא נגלית לעיני מרן הש"ע וגדולי האחרונים, ואילו ראווה היו מביאים דבריו להלכה פסוקה. ובלא"ה כבר תמה הגאון משכיל לאיתן בהגהות יד אברהם יו"ד (ס"ס קי), על הלבושי שרד הנ"ל, וכתב עליו, ושרא ליה מריה, דאטו מפני הכרעת הב"י והרמ"א, נשים דעת גדולי הפוסקים הראשונים כלא היה, וכמ"ש כן הנוב"י (תאה"ע ס' נח). ע"כ. וע"ע בשדי חמד (כללי הפוסקים ס' יג סוף אות ה) שכתב, שרבים מגדולי האחרונים הספרדים אינם חוששים לכלל הנ"ל, ומצרפים לס"ס להקל גם סברא שלא הוזכרה כלל בש"ע. ע"ש. וכ"כ בפשיטות בשו"ת תעלומות לב ח"א (תאה"ע ס"ס כב). ע"ש. ומ"ש עוד בשו"ת בית שערים לעשות חילוקים בין תשובת הרמב"ם לנידון שלנו, המעיין יראה שאין דבריו מוכרחים כלל, ובפרט באיסור קל של לכתחלה, כשתקנת השבים עומדת מנגד. ורבים וגדולים מרבני דורנו כתבו להקל בנ"ד. וכן העלה הגאון מרא דארעא דירשאל מהר"א הרצוג בשו"ת היכל יצחק (תאה"ע ס' כ), שבדאי שכדאי הוא הגר"ש קלוגר לסמוך עליו להקל, וכבר היקל בכיו"ב רבינו הגדול הרמב"ם בתשובה (ס' קלב) וכו', ולכן יש לגיירה לכתחלה ולהשיאה בחופה וקידושין וכו'. ע"ש. (וכבר כתב כן האחיזה ח"ג (ס' כז) לסייע דברי הגר"ש קלוגר מתשו' הרמב"ם וכו'). וכן הגאון הראש"ל רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל (חז"ד ס' יד) הסתמך על דברי הרמב"ם בשו"ת פאר הדור (ס' קלב) הנ"ל, וכתב, שדבריו היקרים של רבינו הרמב"ם הנ"ל הם לנו לעינים, בכל כה"ג כגון הנטען או הנשור עם נכריה ונתגיירה, שאם לא נתיר נישואיו עמה אחרי שהתגיירה, ישארו בנישואיהם כל ימיהם בגיורתה, ובניהם בני התערובות יהיו נעקרים מעם ישראל. ע"ש. והנ"ל ידו שנית בשו"ת משפטי עוזיאל (תאה"ע ס' כה) לחזק דבריו הראשונים בהסתמכו ע"ד הרמב"ם בתשובה הנ"ל, וכ' ליישב דברי הרמב"ם בשו"ת דברי דוד (ס' יא), שלא יהיו מתנגדים לתשובת הרמב"ם. ע"ש. וכ"כ עוד בשו"ת משפטי עוזיאל מה"ת (חז"ד ס' נג וס' נח). ועוד לו בשו"ת משפטי עוזיאל (תאה"ע מה"ת ס' כא). ע"ש. ואיכפול תנא לאשמועינן כולי האי בכחא דהיתרא. וכן גדולי רבני המערב סמכו סמיכה בכל חתם על תשובת הרמב"ם בספר פאר הדור הנ"ל, וכמו שכתבו בתשובה שהובאה בשו"ת תבואה שמש (חז"ד ס' קד), וחתמי עליה הגאונים, רבי רפאל אנקאוזה, ורבי יוסף בן עטר, ורבי חיים יקותיאל בירדגון, וצ"ל. והגהמ"ת ירדנו רבי שלום משאש שליט"א הסתמך עליהם, וכ' לסייע דבריהם. וכן הרחיב דבריו בכחא דהיתרא בשו"ת תבואה שמש (חז"ד ס' סו), ובשו"ת שמש ומגן ח"ב (ס' לב), וספק ג"כ על תשובת הרמב"ם בשו"ת פאר הדור הנ"ל. ע"ש. וכ"כ הרמ"ג ר' יוסף משאש בספר אוצר המכתבים ח"ב (ס' תשכה) שכן נהגו רבני המערב. ע"ש. וכן העלה הגר"מ קירשבוים ראב"ד בפפ"מ, בשו"ת מנחת מים (ס' מב), להקל בזה, מטעם מוטב שיאכלו בשר תמותות שחוטות ולא נבלות וכו'. ע"ש. והדבר ברור שאין להקל בזה אלא כשיודעים שישמרו תורה ומצות. ומקבלים עליהם ככל אשר יצו בית הדין עליהם לשמור ולעשות. (וע' בשו"ת חלקת יעקב ח"א (ס' יג) מ"ש ע"ד הרב מנחם משיב הנ"ל ודו"ק.) וע"ע בשו"ת שרידי אש ח"ב